

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties
afdeling Hengelo - Oldenzaal

COLOFON

Redactie:

Harry de Jong

Redactieadres:

Abelenstraat 2a
7556 DT Hengelo
☎ (074) 291 7611

e-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

Verspreiding OdL:

Harry de Jong & Jan Zwieneberg

Kopij:

Onder de Loep verschijnt 4 x per jaar, in maart, juni, september en december. De kopij voor de desbetreffende convocaties dient uiterlijk ½ maand voor het verschijnen in het bezit te zijn van de redactie. Kopij die te laat wordt ingeleverd zal in overleg met de auteur in een van de daaropvolgende convocaties worden geplaatst.

Kopij dient uiterlijk 2 weken voor de verschijningsdatum binnen te zijn op bovengenoemd redactieadres via e-mail.

De redactie is continu op zoek naar kopij. Om interessante artikelen te kunnen plaatsen doen wij een beroep op uw creativiteit.

Voorbeelden:

- resultaten van (eigen) veldbiologisch onderzoek,
- verslagen van excursies (ook van andere afdelingen),
- waarnemingen,
- vakantieverslagen,
- commentaren en meningen,
- aardige verhalen,
- enzovoort.

Heeft u bij uw artikel afbeeldingen, dan gaarne meesturen. Indien mogelijk wordt dat dan bij het artikel afgedrukt.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de ingezonden stukken.

Afbeelding omslag:

Ringslang
(*Natrix helvetica*)

Foto's: Harry de Jong
(tenzij anders vermeld)

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties van de
Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging,
Afdeling Hengelo - Oldenzaal

INHOUD

VAN HET BESTUUR	1
AGENDA.....	2
TERUGBLIK	3
BOMEN – LEVEND CULTUREEL ERFGOED.....	10
ZIZIPHUS JUJUBA	11
B(L)OEIENDE PLANTEN.....	12
EXCURSIES BEGRAAFPLAATSEN HENGELO	14
KONINKLIJKE ONDERSCHIEDING VOOR JOOP DE WIT	15
WAT VALT MIJ OP IN DE NATUUR	16

De KNNV is opgericht in 1901. De afdeling Hengelo / Oldenzaal is opgericht in 1916. De vereniging stelt zich ten doel de bevordering van de natuurstudie, natuurbescherming en natuurbeleving. De ondertitel 'vereniging voor veldbiologie' benadrukt de rol van de natuurstudie.

Alle leden ontvangen het landelijk verenigingsblad NATURA. Leden van de afdeling Hengelo / Oldenzaal ontvangen daarnaast 4 maal per jaar het afdelingsblad ONDER DE LOEP. Het lidmaatschap van de KNNV (inclusief het lidmaatschap van de afdeling Hengelo - Oldenzaal) bedraagt € 36,50 per jaar; gezinsleden betalen € 12,50

Betalingen d.m.v. machtiging of bankrekening

NL94 RABO 0191 8887 10 t.n.v. Kon Ned Natuurhistorische Ver.

Een lidmaatschap loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Opzegging van het lidmaatschap uiterlijk 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling of via de website.

Voor meer informatie kunt u terecht bij de secretaris (zie onderstaand adres).

Bestuur van de afdeling Hengelo - Oldenzaal:

◆ Voorzitter

Wytze Boersma

Zwaluwstraat 34, 7491 CX Delden, ☎ (074) 3762711

E-mail: wytze.boersma@hetnet.nl

◆ Secretaris

Jan Zwieneberg

Hengelose Esstraat 19, 7556 EA Hengelo, ☎ (074) 2423975

E-mail: secretaris@hengelo-oldenzaal.knnv.nl

◆ Penningmeester (en ledenadministratie)

Marti Rijken

Vossenbrinkweg 95, 7491 DC Delden, ☎ (06) 83386651

E-mail: marti@sailingarcadia.nl

◆ Natuurhistorisch Secretaris

Bert Oude Egbrink

Adamsweg 8, 7553 KM Hengelo, ☎ (074) 2434340

E-mail: ag.oudeegbrink@hetnet.nl

◆ Bestuurslid, redactie `Onder de Loep` en Webmaster

Harry de Jong

Abelenstraat 2a, 7556DT Hengelo, ☎ (074) 2917611,

E-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

◆ Website: www.knnv.nl/hengelo-oldenzaal

Van het bestuur

Nu de laatste Onder de Loep van 2024 voor u ligt kunnen we even terug- en vooruit kijken.

We kunnen wel zeggen dat we een goed jaar hebben gehad. Het wandel-bomenboekje "Klein Driene" is gereed gekomen en is uitgegeven. Hierin staan een aantal wandelingen door het Stadsarboretum beschreven. Deze zijn goed en duidelijk beschreven en bijzonderheden van de bomen worden vermeld. Voor het uitbrengen hebben we de nodige subsidie ontvangen.

Ga in het voorjaar van 2025 eens op pad om een wandeling uit het boekje te maken. In die periode bloeien verschillende bomen.

In de maanden april-mei hebben we een plantencursus gehouden. Dit heeft naast naamsbekendheid ook een aantal nieuwe leden opgeleverd. Hieruit blijkt dat we meer naar buiten moeten treden. Daarbij is de publiciteit een punt van extra aandacht.

Dan hebben we te maken met vergrijzing. Dit geldt niet alleen voor de leden maar ook voor het bestuur en voor, bijvoorbeeld de excursiecommissie.

Voor het excursie programma 2025 hebben we versterking nodig. Als er personen zijn die één of twee excursies in 2025 willen coördineren, zijn die van harte welkom.

Meld je aan bij onze Natuurhistorisch secretaris Bert Oude Egberink.

Begin oktober hebbe we € 100,00 ontvangen van de RABO Bank. Dit in het kader Rabo ClubSupport ter ondersteuning van de verenigingen.

Op landelijk niveau is ook het nodige gebeurd. Zo is op de VV in april een nieuwe voorzitter gekozen. Gelijk zijn er een aantal nieuwe activiteiten ontwikkeld, zoals het aantrekken van jeugdleden. Verder wordt er gezocht naar financiële middelen om deze projecten te ondersteunen.

Dan is de naam van de Natuur- historische vereniging veranderd in Natuurvereniging.

Dit heeft ook tot gevolg dat wij onze statuten moeten aanpassen. We zijn met de voorbereidingen gestart. Binnenkort zullen we jullie hierover nader informeren.

In 2025 zullen we activiteiten moeten ontwikkelen die gericht zijn op ledenaanwas. Als we zien hoeveel belangstelling er voor de natuur is, (kijk en luister naar Vroege Vogels of kijk naar hoeveel nieuwe natuurboeken er zijn verschenen) dan moet het toch mogelijk zijn om nieuwe leden te vinden. Kijk ook in je eigen omgeving of er belangstellenden zijn. Meld deze dan bij een van de bestuursleden.

Op de jaarvergadering in maart zullen we een en ander uitgebreid toelichten.

Bij deze wensen wij iedereen een goed en gezond 2025.

Namens het bestuur,
Wytze Boersma

OPROEP !!!

De excursie commissie zoekt nieuwe leden. Harry de Jong heeft besloten na jarenlang trouw lidmaatschap aan het eind van dit jaar de excursie commissie te verlaten.

Wij zoeken daarom iemand die 4 of 5 keer per jaar een excursie wil leiden.

Ook leden die volgend jaar een keer een excursie voor hun rekening willen nemen, zijn van harte welkom.

Voor aanmelding of vragen kunt u contact opnemen met de natuurhistorisch secretaris van de commissie, Bert Oude Egbrink.

U kunt hem bellen op telefoonnummer (06) 50073286 of mailen naar ag.oudeegbrink@hetnet.nl.

Excursies

Het **Verzamelpunt** is (tenzij anders aangegeven) de **Parkeerplaats kruising Boerhavelaan / Prof. Eykmanplatsoen** (richting Borsthuis) te Hengelo.

Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Opgave is verplicht. Uiterlijk de avond voor de excursie per telefoon bij de Coördinator.

Het **Vertrekpunt ter plekke** wordt aangegeven voor degenen die hier rechtstreeks naar toe willen gaan.

De excursies zijn **veldbiologische excursies**. Voor inlichtingen kunt u contact opnemen met de coördinator van de excursie.

Vergaderingen

De gebruikelijke plaats waar vergaderingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het NIVON Centrum aan de Lodewijkstraat 1 te Hengelo.

Overzicht activiteiten afd. Hengelo-Oldenzaal

Zaterdag 15 februari 2025	Excursie: Hof Espelo
---------------------------	----------------------

Excursie: Hof Espelo

Datum : Zaterdag 15 februari 2025

Thema : Frisse neuzen

Verzamelpunt: 13.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)

Duur : Middag

Coördinatie : Bert Oude Egbrink (06-50073286)

Opgave verplicht

Dit keer houden we de eerste excursie van het seizoen op het landgoed Hof Espelo ten noorden van Enschede. Het ruim 150 hectare grote landgoed van Landschap Overijssel vierde in 2015 haar 800 jarig bestaan.

In dit kader is door het Landschap een historische wandeling uitgezet, de zogenaamde Gabriël Davina route.

Het leek mij een leuk idee om deze route als frisse neuzenwandeling te lopen.

In 2016 hadden we deze route ook in het excursieprogramma opgenomen. Een verslag van de excursie staat in de Onder de Loep van maart 2016.

Vertrekpunt: De parkeerplaats bij het begin van de oprijlaan naar Hof Espelo aan de Weerseloseweg. Hier zullen we omstreeks 13.30 uur vertrekken.

Verslag excursie: Noetselerberg

Datum : Zaterdag 17 augustus 2024
Thema : Heide
Deelnemers : 7
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : Zon

Op een zonnige zaterdagmorgen hebben we met 7 mensen een excursie gehouden over de Noetselerberg. De berg ligt in het Nationaal Park Sallandse Heuvelrug ten zuiden van bij Nijverdal.

Wij zijn vertrokken vanaf de parkeerplaats bij het bezoekerscentrum. Om zo snel mogelijk bij de heide te komen, hebben we het voetpad langs de Toeristenweg gevolgd.

Onderweg passeerden we een oude V1 lanceerplaats en de waterwinputten van Vitens en zagen we veel jonge Cantharellen.

Boven op de berg aangekomen, hadden we een mooi uitzicht over Salland en uitbundig bloeiende Struikheide. De heide was hier niet aangetast door het Heidehaantje (een klein kevertje) zoals op de nabijgelegen Sprengenberg dit jaar wel het geval was. Opvallend was een pol witte Struikhei tussen de verder paarse heide.

Vervolgens zijn we de Toeristenweg over gestoken naar het volgende uitzichtpunt met oriëntaartafel, dit keer over Twente.

In de berm langs de Toeristenweg zagen we onder meer Dwergviltkruid, Driekleurig viooltje en Grasklokje.

Bij een ter ere van het honderdjarig bestaan van Staatsbosbeheer gebouwde schuilhut hebben we koffiegedronken. De hut ligt vlak bij de parkeerplaats van het vroegere bezoekerscentrum.

De Noetselerberg afdalend kwamen we in een open bos met Grove dennen, Jeneverbessen en fraaie strubben van Wintereik. Onder de strubben vonden we het Kussentjesmos.

Ook zagen we hier de Boskrekkel die we eerder al gehoord hadden.

Uiteindelijk kwamen we beneden in de Rietslenk aan, een erosiedal dat met Pijpestrootje begroeid is. Hier zag Gijs Haverkamp een groene spin waarvan foto's zijn gemaakt. Met de app Obs Identify bleek het om de in Nederland zeldzame Groene jachtspin te gaan. Uit waarneming.nl bleek dat deze spin vaker in de omgeving van de Noetselerberg is gezien.

Groene jachtspin

Op het pad langs de Rietslenk zagen we meerdere Blauwvleugelsprinkhanen, een typische soort voor droge heidevelden.

Na de Toeristenweg weer overgestoken te zijn, liepen we over een langzaam stijgende weg weer terug naar de Noetselerberg. Hier zagen we de schaapskudde die we eerder al gehoord hadden. Door de vele regen stonden er hier en daar grote plassen op de weg. Bij de verkenning van het gebied en week eerder zag ik op één van de plassen de Bruine schaatsenrijder. Ik ben benieuwd hoe dit aan watergebonden insect deze plas boven op de droge berg gevonden heeft.

Onderweg zagen we verder nog een Zandhagedis en meerdere rupsen van de Veelvraat.

Zandhagedis

Over het pad langs de Toeristenweg zijn we weer teruggelopen naar ons vertrekpunt.

In bijgevoegde lijst van waarnemingen zijn ook de waarnemingen opgenomen van de verkenning van het gebied een week eerder.

Waargenomen soorten

Vogels

Boomklever

Buizerd

Kauw

Boompieper

Gaai

Koolmees

Planten & Mossen

Akkerdistel

Amerikaanse vogelkers

Bijvoet

Bochtige smele

Brede Wespenorchis

Driekleurig Viooltje

Duizendblad

Echt bitterkruid

Geoorde wilg

Gestreepte witbol

Gewone dophei

Gewoon biggenkruid

Gewoon struisgras

Groot nagelkruid

Jeneverbes

Klein streepzaad

Amerikaanse eik

Bezemkruiskruid

Blauwe bosbes

Boerenwormkruid

Canadese fijnstraal

Duinriet

Dwergviltkruid

Fijn schapengras

Geplooide stokbraam

Gewone agrimonie

Gewone Vuilboom

Gewoon jakobskruiskruid

Grasklokje

Hengel

Kale jonker

Kleine leeuwentand

Kussentjesmos	Liggend walstro
Melig Takmos	Peterseliebraam
Pijpenstrootje	Pilzegge
Rode bosbes	Ruwe berk
Sint-Janskruid	Smalle weegbree
Speerdistel	Struikhei
Vingerhoedskruid	Vroege haver
Wilde lijsterbes	Wintereik
Zoete haarbraam	Zomereik
Paddenstoelen	
Dennenvoetzwam	Gele Aardappelbovist
Kleverig Koraalzwammetje	Roodbruine Slanke Amaniet
Valse Hanenkam	Vermiljoenhoutzwam
Zwartvoetkrulzoom	
Overig	
Ree	Vos
Zandhagedis	
Insecten	
Akkerhommel	Atalanta
Bijenwolf	Blauwvleugelsprinkhaan
Bont Zandoogje	Boomblauwtje
Boskrekkel	Bruine Schaatsenrijder
Gamma-uil	Gewone Huisspin
Groene Jachtspin	Groene Schildwants
Grote rupsendoder	Hedychrum rutilans
Hooibeestje	Klein Koolwitje
Knopsprietje	Micaplatvoetje
Roestbruine kromlijf	Urntjeswesp
Veelvraat	Voorjaarsmestkever
Vossenbesbladgast	Wespspin

Verslag excursie: Buurserzand

Datum	: Zondag 08 september 2024
Thema	: Heide
Deelnemers	: 2
Leiding	: Bert Oude Egbrink
Weer	: Bewolkt

Vertrekpunt van de excursie door het Buurserzand was dit keer de parkeerplaats de Molenbelt bij het informatiecentrum de Wakel.

Via de Rutbeekweg en de Knoefweg zijn we naar het Meujenboersven en de Knoeflaagte gelopen. De bermen van de Knoefweg staan bekend om de grote aantallen orchideeën die je hier in juni kunt aantreffen.

Bij onze excursie op 8 september 2024 vielen met name de talrijke bloeiende Blauwe knopen op. In 2009 is in dit gebied een ecologisch herstelproject uitgevoerd met als doel het natuurlijke grondwatersysteem en de daarbij horende zeldzame plantengroei te herstellen. Het zure regenwater moet snel afgevoerd kunnen worden en het kalk- en ijzerhoudende kwelwater moet langer vastgehouden worden.

Bij ons bezoek was het blauwgrasland ten zuiden van de orchideeënweide net gemaaid. Op de laagste stukken viel ons het ijzerhoudende kwelwater op.

Dat het project succesvol is geweest, bleek ook uit de aanwezigheid van bloeiende Parnassia in de

berm.

Parnassia

Andere leuke planten waren Stijve ogentroost, Echt duizendguldenkruid en Klokjesgentiaan. Ook vlogen er veel Hommelbijvliegen, een soort zweefvlieg, rond.

Op een plagplek in de heide iets verderop zagen we Kleine zonnedauw, Witte snavelbies en Moeraswolfsklauw.

Over de wat hoger gelegen heide met veel jeneverbesstruiken zijn we verdergelopen. Onderweg zagen we Hereford runderen die in het Buurserzand als grote grazer worden ingezet.

Hereford rund

Bij een wat lager gelegen grazig deel dat door de runderen vaak als rustplaats wordt gebruikt, zagen we bloeiende Schildereprijs.

Langs het boerderijtje de Bommelas (los hoes) zijn we weer teruggelopen naar ons vertrekpunt.

Bij het verlaten van het terrein zagen we op de voet van een berk een groot aantal Hoornaren. Of deze grote wespen wondsap aan het likken waren of hout aan het knagen, werd ons niet duidelijk. Het ging in ieder geval niet om een nest.

Bij het informatiecentrum hebben we ons zelf nog getrakteerd op koffie met een appeltaartje. Ondanks het geringe aantal deelnemers was het toch een geslaagde excursie.

In bijgevoegde lijst van waarnemingen zijn ook de waarnemingen opgenomen van de verkenning van het gebied een week eerder.

Waargenomen soorten

Vogels

Fazant	Raaf
Roodborsttapuit	Torenvalk
Watersnip	

Planten & Mossen

Blauwe knoop	Blauwe zegge
Boerenwormkruid	Borstelbies
Borstelgras	Bruine snavelbies
Echt duizendguldenkruid	Egelboterbloem
Geelgroene zegge	Gevorkt Heidestaartje
Gewone brunel	Gewone dophei
Gewone waternol	Jeneverbes
Kleine zonnedauw	Klokjesgentiaan
Koningsvaren	Mannetjesvaren
Moeraswolfsklauw	Muizenoor
Open Rendiermos	Parnassia
Pijpenstrootje	Schildereprijs
Sint-Janskruid	Stijve ogentrootje
Struikhei	Tormentil
Veldrus	Wilde bertram
Witte snavelbies	Wolfspoot
Zomprus	

Overig

Hermelijn/Wezel	Konijn
-----------------	--------

Insecten

Atalanta	Bloedrode Heidelberg
Bont Zandoogje	Chorthippus sp.
Dagpauwoog	Europese Hoornaar
Gehakelde Aurelia	Gerande Oeverspin
Groene rietcicade	Grote Beer
Heidesabelsprinkhaan	Hommelbijvlieg
Klein Geaderd Witje	Kleine Vuurvlinder
Knosprietje	Krasser
Kruisspin	Landkaartje
Lantaarntje	Lieveling
Menuetweefvlieg	Snorzweefvlieg
Tengere Pantserjuffer	Weegbreemot

Verslag excursie: Oelerschoolpad

Datum	: Zondag 22 september 2024
Thema	: Landschap en najaarverschijnselen
Deelnemers	: 9
Leiding	: Wytze Boersma
Weer	: Zon

Voorafgaand aan de excursie was het wat gepuzzel. Oorspronkelijk stond de excursie naar de Hulpe bij Markelo op het programma. Doordat de weg Delden-Goor voor het verkeer gesloten was en je een heel stuk moest omrijden, is besloten om naar het Oelerschoolpad te gaan.

Daarbij komt nog dat de NIVON-plantengroep op dezelfde ochtend ook een excursie had gepland. Deze twee excursies zijn samengevoegd.

Het Oelerschoolpad loopt door een oud bosperceel. Het bos wordt genoemd, als Groot Avest in een onderzoek door Piet Bremer van de provincie Overijssel naar Eeuwenoude bossen. Het bos bestaat uit loof- en naaldhout met vrij veel Hulst. Hulst groeit op vochtige, matig voedselrijke zandige leemgrond. Dit is tevens een goede indicatie voor de bodem van het Oelerbos.

Vroeger werd het Oelerschoolpad gebruikt door de leerlingen van de Oelerschool. Tegenwoordig is het een geliefd wandel- en fietspad (Mountainbikers).

Oele is een kleine agrarische gemeenschap met een watermolen, een bakker en een schooltje. De laatste twee zijn niet meer in gebruik. Het is landschappelijk een mooi gebied met zijn boerderijen, oude bomen, beken en de smalle wegen.

Door de droge september maand waren de verwachtingen niet al te hoog dat we bijzondere paddenstoelen zouden vinden. Maar dat viel reuze mee. Totaal 27 soorten paddenstoelen en 69 plantensoorten genoteerd.

Zo vonden we een aantal bijzondere paddenstoelen zoals de Holsteelkluijjeszwam, Witte kluijjeszwam, de Kostgangerboleet, het Wieltje en het Plooirookje.

Kostgangerboleet

Dan nog de (vermoedelijke) Gekraagde aardster. Deze werd al uitgeschieden als een "uige" aardappelbovist.

En bij de planten Tweestijlige meidoorn, Mispel, Brede wespenorchis, Penningkruid, en Grote klit. Deze laatste had ik niet verwacht omdat de plant in Twente niet zo veel voorkomt.

Verder was nog enige discussie over de Roodgele naalbaar. Na determinatie (thuis) werd de soort nogmaals bevestigd.

Tijdens de wandeling hoorden we de Boomklever en het Vuurgoudhaantje roepen.

Al en al een mooie excursie.

Waargenomen soorten

Planten & Mossen

Adelaarsvaren	Akkerdistel
Akkerkool	Beekpunge
Beemdlangbloem	Bolle haarbraam
Bosveldkers	Brede Wespenorchis
Canadese fijnstraal	Dalkruid
Echte valeriaan	Europese hanenpoot
Framboos	Geel nagelkruid
Geelrode naalbaar	Gekroesde melkdistel

Gewone berenklauw
 Gewone engelwortel
 Gewone hennepnetel
 Gewone smeerwortel
 Gewoon timoteegras
 Groot heksenkruid
 Grote brandnetel
 Grote lisdodde
 Grote wederik
 Hazelaar
 Hondsdraf
 Ille zegge
 Kleine duizendknoop
 Knopig helmkruid
 Kruipend zenegroen
 Lelietje-van-dalen
 Moerasspirea
 Pitrus
 Ridderzuring
 Rode klaver
 Smalle weegbree
 Tengere rus
 Waterpeper
 Wilde bertram
 Witte paardenkastanje
 Zwart tandzaad
 Zwarte els

Paddenstoelen

Blozende Fluweelboleet
 Dubbelgangerfranjehoed
 Eikelbekertje
 Gekarteld Leemkelkje
 Gele Aardappelbovist
 Gladde Knolvezelkop
 Grote Vaalhoed
 Kleine Aardappelbovist
 Kostgangerboleet
 Onsmakelijke Kamrussula
 Plooirokje
 Vlokkige Vezelkop
 Witte Kluifzwam
 Zwavelmelkbekerzwam

Gewone brunel
 Gewone Es
 Gewone Kropaar
 Gewoon robertskruid
 Gewoon varkensgras
 Groot nagelkruid
 Grote klit
 Grote waterweegbree
 Grote weegbree
 Heermoes
 Hop
 Klein streepzaad
 Klimop
 Koninginnenkruid
 Kruipende boterbloem
 Mispel
 Penningkruid
 Reuzenzwenkgras
 Riet
 Schijnaardbei
 Straatgras
 Tweestijlige meidoorn
 Wijfjesvaren
 Wilde lijsterbes
 Zevenblad
 Zwarte braam

Draadsteelmycena
 Eencellige braamroest
 Eikeldopzwam
 Gekraagde Aardster
 Gewoon Elfenbankje
 Grote Molenaar
 Holsteelkluifzwam
 Kleine Bruine Bekerzwam
 Kruidige Melkzwam
 Oranje Dwergmycena
 Vergroeide Kogelzwam
 Wieltje
 Zandpadvezelkop

Verslag excursie: Weldam

Datum : Zondag 06 oktober 2024
Thema : Herst
Deelnemers : 8
Leiding : Harry de Jong
Weer : Zon / bewolkt

We vertrokken met 8 personen vanaf de parkeerplaats naar het landgoed Weldam, gelegen in de schitterende bosrijke omgeving van zuid-west Twente in de gemeente Hof van Twente, is één van de grotere landgoederen van Oost- Nederland.

Aan het begin, op de Weldammerlaan, stuiten we op een luidruchtig groepje mezen en boomklevers.

Vervolgens linksaf langs het kasteel Weldam. Rechts van ons, aan de overzijde van de beek, bevond zich een de 145 meter lange berceau van geschoren beuk.

Aan begin en einde van de berceau staan wapenstenen met het ankerkruis van Bentinck en het jaartal 1709, afkomstig van het huis Diepenheim, stamhuis van de familie Bentinck. Het ijzeren staketsel, waar eens de beuken overheen werden geleid is in 1887 gemaakt door de Gebr. Stork & Co. te Hengelo.

In het bos stonden verschillende paddenstoelen zoals Reuzenzwam en Rechte koraalzwam. Van de Rechte koraalzwam stonden er tientallen bij elkaar.

Rechte koraalzwam

Eikelbekertje

foto: Annie de Groot

Ook elders waren grote aantalen van deze soort te zien. Ook zagen we enkele kostgangerboleten die parasiteerden op de Aardappelbovist.

Een eind verder kwamen we langs een oude duitse bunker uit de tweede wereldoorlog.

Deze oude bunker met scherfvanger behoorde tot het toenmalige radarstation.

Bij een duizendknoop is lang gediscussieerd over welke soort het betrof. Uiteindelijk bleek het de Sachalinse duizendknoop te zijn.

We vervolgden onze weg langs tot aan de Poelsbeek en via het bos verder.

Hier maakten we een koffiestop.

Verder door de bossen richting eindpunt. Onderweg nog een paar bonte zandoogjes en een aantal Hoornaars.

Een mooie excursie door een prachtige bosrijke omgeving.

Langsteelfranjehoed
Oranje Dwergmycena
Parelamaniet
Rechte Koraalzwam
Reuzenzwam
Spoelvoetcollybia
Twijgkorstzwam
Wit Oorzwammetje

Melksteelmycena
Papilmycena
Parelstuiwzwam
Regenboogrussula
Ruig Elfenbankje
Takruitertje
Wieltje
Zwartpurperen Russula

Insecten

Bont Zandoogje

Europese Hoornaar

Verslag excursie: Lonnekerberg

Datum : Zondag 20 oktober 2024

Thema : Paddenstoelen

Deelnemers : 7

Leiding : Wytze Boersma

Weer : Bewolkt

Het heeft goed uitgepakt om de jaarlijkse paddenstoelen excursie in eind oktober te houden. In de voorgaande jaren hadden we meestal de excursie zo rond 1 oktober. Ook een goede keus was om het noordelijke deel van de Lonnekerberg te bezoeken. Dit deel is wat rustiger.

Dit jaar hebben we vele paddenstoelen soorten, totaal 45 soorten genoteerd. Zoals: Groene anijstrechtterzwam, Bitterzoete melkzwam, Kleefsteelmycena, Gewoon eekhoortjesbrood, Gele knolamaniet, Grofplaatrussula met de Poedergastzwam, Eikhaas, de Narcisridderzwam, Goudvliesbundelzwam en een groep van 7 vliegenschimmels bij een berk.

Waargenomen soorten

Vogels

Boomkruiver	Boomkruiper
Gaai	Grote Bonte Specht
Houtduif	Kauw
Koolmees	Merel
Pimpelmees	Roodborst
Vink	Winterkoning

Planten & Mossen

Adelaarsvaren	Amerikaanse vogelkers
Bolle haarbraam	Bosveldkers
Brede stekelvaren	Dagkoekoeksbloem
Fijn schapengras	Fluitenkruid
Framboos	Geel nagelkruid
Gele lis	Gewone esdoorn
Gewone Kropaar	Gewone paardenbloem
Gewone salomonszegel	Gewone vlier
Gewoon robertskruid	Groot heksenkruid
Grote brandnetel	Haagbeuk
Hazelaar	Hondsdrif
Hulst	IJle zegge
Klimop	Lelietje-van-dalen
Muursla	Penningkruid
Peterselievlier	Pijlkruidkers
Pijpenstrootje	Pitrus
Ridderzuring	Riet
Ruige zegge	Sachalinse duizendknoop
Straatgras	Tengere rus
Vingerhoedskruid	Vogelmuur
Watercipres	Wilde lijsterbes
Witte klaverzuring	Zoete kers

Paddenstoelen

Amethistzwam	Bitterzoete Melkzwam
Blauwe Kaaszwam	Boompui
Breedplaatstreephoed	Dikrandtonderzwam
Doolhofzwam	Draadsteelmycena
Eikelbekertje	Fraaisteelmycena
Geelwitte Russula	Gele Aardappelbovist
Gele Knolamaniet	Gele Korstzwam
Geweizwam	Gewone Fopzwam
Gewone Hertenzwam	Gewone Krulzoom
Gewone Zwavelkop	Gewoon
Eikenbladzwammetje	
Gewoon Elfenbankje	Gewoon Elfenschermpje
Grijsgroene Melkzwam	Grijze Buisjeszwam
Grofplaatrussula	Grote Sponszwam
Grote Stinkzwam	Helmmycena
Kaneelkleurige Melkzwam	Kastanjeboleet
Kleine Aardappelbovist	Kostgangerboleet

Goudvliesbundelzwam foto: Wytze Boersma

Dit geeft aan dat de omstandigheden voor een paddenstoelen excursie goed waren.

De Lonnekerberg maakt deel uit van het stuwwal complex Oldenzaal-Enschede.

De ondergrond bestaat uit keileem dat het vocht langer vasthoudt. (Nu hebben we dit jaar aan vocht geen gebrek). De Lonnekerberg bestaat uit relatief oude loof- en naaldbomen wat voor de nodige variatie zorgt.

De Lonnekerberg is een van de gebieden van het Landschap Overijssel. Gezien de droge zomers van de afgelopen jaren heeft het landschap maatregelen genomen om het regenwater langer vast te houden. De sloten zijn gedempt of met een stuw afgesloten. Door het excursie gebied stroomt de Juffersbeek. Van deze beek heeft men de bodem verhoogd om de stroomsnelheid te remmen. Helaas is dit maar ten dele gelukt. Door de vele regenbuien met veel water in het voorjaar is een deel van de ophoging weer weggespoeld.

Direct aan het begin van de excursie werd een bijzondere ontdekking gedaan. We zagen in de berm een soort honingraad liggen. Hierna nog beter gekeken en we zagen een vernield wespennest onder een boomstam. Hier en daar vlogen nog een aantal wespen. Al gauw werd gespeculeerd dat dit weleens het werk van een wespendif zou kunnen zijn geweest. Zekerheid hebben we niet.

Helaas kon Laurens niet bij de excursie zijn. We hebben zijn expertise gemist bij het op naam brengen van de paddenstoel.

Tot slot nog een mosje. Iemand zag het Viertandmos. Dit mosje is te herkennen aan de spatbekers met broedknolletjes op de bladeren.

Viertandmos

foto: Wytze Boersma

Al met al was het een mooie excursie.

Waargenomen soorten

Vogels

Boomklever
Gaai

Boomkruiper
Glanskop

Grauwe gans
Grote bonte specht
Spreeuw
Zwarte kraai

Planten & Mossen

Adelaarsvaren
Boswilg
Dubbelloof
Fluitenkruid
Geel nagelkruid
Gewone brunel
Gewoon robertskruid
Grote wederik
Hondsdrif
Klein hoefblad
Kruipende boterbloem
Mannetjesvaren
Muursla
Pitrus
Rode bosbes
Speerdistel
Viertandmos
Zwarte els

Paddenstoelen

Amethistzwam
Bitterzoete melkzwam
Dennenvlamhoed
Eikhaas
Geelwitte russula
Gele knolamaniet
Gewoelzwam
Gewone hertenzwam
Gewone zwavelkop
eekhoortjesbrood
Gewoon elfenbankje
Groene anijstrechtterzwam
Grote sponszwam
Helmmycena
Kaneelkleurige melkzwam
Kleverig koraalzwammetje
Melksteelmycena
Nevelzwam
Parelstufzwam
Sombere honingzwam
Vliegenschwam
Wit oorzwammetje

Groene specht
Pimpelmees
Vink

Blauwe bosbes
Brede stekelvaren
Europese hanenpoot
Framboos
Gewone berenklauw
Gewone vuilboom
Gewoon struisgras
Harig knopkruid
Hulst
Klimop
Mannetjesereprijs
Moerasspirea
Pijpenstrootje
Ridderzuring
Smalle stekelvaren
Tormentil
Vingerhoedskruid

Asgrauwe koraalzwam
Botercollybia
Dennenvoetzwam
Fopelfenbankje
Gele aardappelbovist
Gele stekelzwam
Gewone fopzwam
Gewone krulzoom
Gewoon

Goudvliesbundelzwam
Grofplaatrussula
Heksenschermje
Houtknoopje
Kastanjeboleet
Levermelkzwam
Narcisridderzwam
Parelamaniet
Poederzwamgast
Trechttercantharel
Vliegenschwam
Witte kluiszwam

Verslag excursie: Singraven

Datum : Zaterdag 02 november 2024

Thema : Slotexcursie

Deelnemers : 7

Leiding : Bert Oude Egbrink

Weer : Zon

Vertrekpunt van de excursie door het landgoed Singraven bij Denekamp was de parkeerplaats bij de watermolen.

Met 7 mensen hebben wij op een zonnige zaterdagmorgen een wandeling gemaakt door het Borghbos en het Sterrenbos, een wat minder bekend deel van het landgoed.

Beide gebieden hoorden oorspronkelijk bij de havezate Borgh Beuningen dat nu deel uitmaakt van het Singraven.

Tijdens de excursie hebben wij vooral naar paddenstoelen gekeken waar deze bossen bekend om staan. In het rapport van de provincie Overijssel over waardevolle paddenstoelenbermen worden beide gebieden dan ook genoemd.

Wij zagen onder meer de Poederzwamgast op de Grofplaatrussula en de Mycenaparasiet op de Prachtsteelmycena.

Poederzwamgast foto: Bert Oude Egbrink

Ook de Amethistzwam, paddenstoel van het jaar, ontbrak niet.

Op een deel van de wandeling liepen we langs de Dinkel. De IJsvogel en Grote gele kwikstaart lieten het helaas afweten. Wel zagen we onderweg een nestkast voor de Grote gele kwikstaart.

In het Sterrenbos hebben we nog even op de topografische kaart gekeken waarop de lanenstructuur waaraan het gebied zijn naam dankt, duidelijk staat ingetekend.

Bij de watermolen hebben we nog gekeken naar het Kegelmos, een groot levermos, die hier op de muren groeit.

Daarna was het tijd voor koffie met gebak, de traditionele afsluiting van het excursieseizoen.

In bijgevoegde lijst van waarnemingen zijn ook de waarnemingen opgenomen van de verkenning van het gebied een week eerder.

Waargenomen soorten

Vogels

Aalscholver	Blauwe Reiger
Boomklever	Grauwe Gans
Grote Canadese Gans	Houtduif
Knobbelzwaan	Ooievaar
Pimpelmees	Roodborst
Vink	Waterhoen
Wilde Eend	Witte Kwikstaart

Planten & Mossen

Akkerkool	Bitterzoet
Bosandoorn	Bosbies
Brede stekelvaren	Dwergkroos

Framboos	Geel nagelkruid
Gele waterkers	Gewone berenklaauw
Gewone Brem	Gewone ereprijs
Gewone Kropaar	Gewoon robertskruid
Glad walstro	Groot heksenkruid
Grote Iisdodde	Grote muur
Harig wilgenroosje	Heermoes
Hennegras	Hoge cyperzegge
Hondsdrif	Hulst
IJle zegge	Kegelmos
Klein kroos	Klimop
Knopig helmkruid	Koninginnenkruid
Look-zonder-look	Moerasandoorn
Pijpenstrootje	Pitrus
Reuzenzwenkgras	Ruige zegge
Ruwe smeile	Watermunt
Wijfjesvaren	

Paddenstoelen

Amethistzwam	Beukenridderzwam
Beukwortelzwam	Draadknotszwam
Echte Honingzwam	Fraaisteelmycena
Gekroesde Fopzwam	Gele Knolamaniet
Geschubde Inktzwam	Geweizwam
Gewone Zwavelkop	Grijsgroene Melkzwam
Groene Aijstrechtterzwam	Grofplaatrussula
Grote Stinkzwam	Hekenschermpje
Kleine Stinkzwam	Korsthoutskoolzwam
Mycenaparasiet	Narcisridderzwam
Nevelzwam	Oranjegeel Trechtertje
Paarse Galgordijnzwam	Parelstuijzwam
Plooiervoetsluijzwam	Poederzwamgast
Porseleinzwam	Prachtvlamhoed
Regenboogrussula	Roodbruine Slanke Amaniet
Roodsteelfluweelboleet	Spekzwoerdzwam
Vliegenzwam	Witschubbige Gordijnzwam
Witte Kluijzwam	Zwavelmelkzwam

Insecten

Bont Zandoogje	Lensgalwesp
----------------	-------------

Bont zandoogje

Bomen – Levend Cultureel Erfgoed

Lezing 24 september 2024 in Museum Hengelo

De gemeente Hengelo heeft een lijst met Bijzondere bomen en Bijzondere Groene Gebieden. Veel van deze bomen en zeker de groene gebieden hebben een duidelijke relatie met de historie van Hengelo. In de lezing werd aandacht besteed aan een flink aantal bomen en vooral ook aan de groene gebieden zoals de begraafplaatsen, Bataafse Kamp, Prins Bernhardplantsoen en het Tichelwerk. Het was een levendige lezing voor 25 bezoekers waaronder meerdere KNNV-ers.

Aan de lezing is veel onderzoekswerk aan vooraf gegaan waarbij gebruik gemaakt kon worden van oude foto's die in bezit zijn van Museum Hengelo.

Het onderzoek leverde boeiende resultaten op. Zo staan er twee bruine beuken op de lijst waarvan niet bekend was dat ze eigenlijk bij elkaar horen. Een staat voor het vroegere Gewestelijk Arbeidsbureau aan de Oldenzaalsestraat (boom A) en de andere aan de rand van een parkeerplaats aan de Eikstraat (boom B).

Uit een foto van het Museum (foto 1) blijkt dat ze in de tuin bij de villa van de familie Ribberink stonden. Deze villa is afgebroken ten behoeve van de bouw van het Gewestelijk Arbeidsbureau. De huidige situatie staat op foto 2.

Foto 1

Foto 2

Tekst en foto's Jan Zwieneberg

Chinese jujube een vreemde eend op de Bijzondere Bomenlijst Hengelo

In 2002 is deze boom op de Bataafse Kamp aangeplant door de gemeente en hij kwam al snel op de Bijzondere Bomenlijst onder het hoofdstuk Dendrologisch Waardevolle Bomen.

De boom behoort tot de Wegedoornfamilie.

Nu na 22 jaar waren er in 2024 voor de eerste keer in oktober veel (rijpe) vruchten (zie foto 1).

foto 1

Oorsprong

De boom komt uit het noorden- en noordoosten van China en is al lang geleden van daaruit via onder andere Korea over de wereld verspreid. Op dit moment is de boom in het Middellandse Zeegebied ingeburgerd.

Ook in Nederland is er meer belangstelling voor deze boom als onderdeel van de voedselbossen.

Vruchten

De boom is ook bekend onder de naam Chinese dadelboom. De vruchten zijn eetbaar. Ze zijn melig vlezig en smaken iets zoetig. Als je op de pagina van de Duitse Wikipedia kijkt wordt en werd de boom voor heel veel doeleinden als thee en medicijn gebruikt.

Een aantal vruchten uit Hengelo zijn doorgesneden (zie foto 2). Er zitten geen zaden in. Op de bloemen zijn ook nog (geen) insecten waargenomen.

De vruchten vallen af en worden dan ook rimpelig. Of ze door vogels en zoogdieren gegeten worden is nog niet bekend.

foto 2

Tekst en foto's Jan Zwieneberg

B(l)oeiende planten

Hulst, *Ilex aquifolium*

De Hulst is een plant die je met de kerstdagen in vele huiskamer tegen kunt komen. Je ziet ze in kerstbakjes, als decoratie en op vele kerstkaarten. Hulst wordt ook gezien als een heilige plant. Door de groen blijvende bladeren wordt Hulst gezien als het eeuwig leven. Daarom wordt Hulst en de kerstboom zo rond de kortste dagen in huis gehaald. Ook geldt de plant als afweer tegen de boze geesten. Dit is de aanleiding om de Hulst eens wat nader te bekijken.

Hulst komt zowel voor als struik en als boom. In het bos en houtwallen zien we Hulst als boom terwijl in de tuinen als struik. Als boom kan Hulst 200 à 300 jaar oud en 10 tot 15 meter hoog worden. Het is de enige inheemse loofboom met overblijvende bladeren. De donkergroene, glanzende, leerachtige bladeren hebben stekelige tanden, die zowel omhoog als omlaag staan. Deze kunnen gemiddeld 2 à 3 jaar oud worden. Als de boom ouder wordt zien we langwerpige gaafrandige bladeren.

Hulst heeft een horizontaal wortelstelsel met verticale zijwortels, de z.g. zinkers.

Boom

Bessen

Op het blad zien we vaak gangetjes van mineerders. Bij de Hulst worden deze gangetjes, (ook wel mijngangen genoemd) gemaakt door de larven van de Hulstvlieg die daarin overwintert.

Hulst blad met mineerder gang

De bloemen bloeien in mei – juni en staan in een kluwen van de bladoksels.

De witachtige bloemen zijn in principe tweeslachtig maar de stampers of de meeldraden ontwikkelen zich op één boom. Hierdoor lijkt Hulst tweehuizig, ook wel functioneel tweehuizig genoemd.

De bloemen worden bestoven door bijen en zweefvliegen. Deze zijn op zoek naar de nectar die onderin de bloem zit.

De manlijke bloemen bezitten 4 kroonbladen en 4 meeldraden die afwisselend gerangschikt zijn. De vrouwelijke bloemen bezitten 4 of 5 kroonbladen en hebben een vierstijlige stamper. Deze groeit uit tot rode bessen met 4 zaden. Deze bessen en ook de bladeren zijn giftig. Bij het eten van grote hoeveelheden bessen treedt hevige braken, diarree en slaperigheid op.

Manlijke bloemen

Hulst is een Atlantische boom die in West- en Zuid-Europa voorkomt. Die bijna in elk kilometerhok in heel Nederland voorkomt. De boom houdt van matige beschaduwde, droge tot vochtige, matig voedselrijke grond. De groeiplek is vaak loofbossen, bosranden en houtwallen en in de (duin)bossen.

De wetenschappelijke naam *Ilex* is een oude Latijnse plantennaam die vroeger (voor 1753) voor Steeneik stond. Door de overeenkomst van de bladvorm is de naam Hulst. *Aquifolium* heeft betrekking op de bladstekels die in naaldscherpe spitsen uitlopen.

Wytze Boersma, oktober 2024

- Weeda, E.J., Nederlandse oecologische Flora, deel 2, 1987
- Duistermaat, H(Leni), Heukels' Flora van Nederland, 24 druk, 2020
- www.verspreidingsatlas.nl
- Degrootte, S (redactie), Planten een andere kijk, Antigifcentrum (Brussel), 2002

Excursies begraafplaatsen Hengelo

Samen met Museum Hengelo was er op zondag 1 september een excursie op de Oude Algemene Begraafplaats aan de Bornsestraat met ongeveer 10 deelnemers.

Gidsen van Museum Hengelo vertellen over de geschiedenis van deze, misschien wel de oudste begraafplaats van Nederland. Wij vertellen over verschillende facetten van de bomen. Waarom staan er bomen op een begraafplaats? Welke soorten en de symboliek van bomen in het algemeen en specifiek van bepaalde soorten (linde, populieren en coniferen).

In de zomerperiode hebben G. Haverkamp en J. Zwieneberg de naamgeving van de de bijna 100 bomen op deze begraafplaats gecontroleerd. De wijzigingen gaan naar de gemeente.

Er wordt nu nog onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van het groen op deze bijzondere begraafplaats. Deze excursie zal periodiek herhaald worden.

In het kader van de landelijke Open monumentendag was er op 15 september een excursie op de Algemene Begraafplaats aan de Oldenzaalsestraat.

Op een informatieavond over het Open Monumentenweekend op donderdag 12 september in Museum Hengelo hebben we in een korte inleiding over de inhoud van de rondleiding op 15 september verteld.

Bij de twee rondleidingen op 15 september waren 20 en 12 deelnemers.

Naast de ontstaansgeschiedenis van deze begraafplaats kregen ook het groen en daarbinnen de bomen de nodige aandacht. Ook is er aandacht besteed aan afbeeldingen van planten op grafstenen.

Hieronder een voorbeeld van de papaver.

Zaden werden vroegen gebruik als slaapmiddel. De symboliek is rust zacht.

De begraafplaats heeft zelf een folder met daarop een wandelroute.

Uit een eerste evaluatie van de rondleidingen op 15 september kwam de wens naar voren om beide routes te combineren. Dit wordt 2025.

Gezien de positieve reacties op deze rondleidingen, zal deze in 2025 zeker herhaald worden.

Informatie: Jan Zwieneberg

Koninklijke Onderscheiding voor Joop de Wit

Joop de Wit was jarenlang lid van de KNNV-afdeling Hengelo-Oldenzaal. Sinds juni 2023 is Joop naar Alkmaar verhuisd en is daar lid van de afdeling Alkmaar-Den Helder geworden. Onderstaand is het artikel uit "De Flessenpost uit Bergen" van 4 oktober 2024.

Koninklijke Onderscheiding voor vrijwilliger Buitencentrum Schoorlse Duinen
Hij heeft een opmerkelijke kennis van paddenstoelen en deelt deze kennis met passie...

Burgemeester Lars Voskuil reikt vrijdag 4 oktober om 11.00 uur in het Buitencentrum Schoorlse Duinen een koninklijke onderscheiding uit aan de heer Johannes Cornelis (Joop) de Wit.

De heer de Wit is benoemd tot lid in de Orde van Oranje-Nassau.

De uitreiking vindt plaats bij de opening van de paddenstoelentafel en paddenstoelenroute. De 76-jarige inwoner van Alkmaar is medeontwikkelaar van de paddenstoelenroute en organisator van de paddenstoelentafel.

Sinds 2015 is hij vrijwilliger bij het buitencentrum in Schoorl. Hij heeft een opmerkelijke kennis van paddenstoelen en deelt deze kennis met passie. Jaarlijks geeft hij meerdere lezingen aan vrijwilligers. De paddenstoelentafel is sinds 1980 elk jaar in oktober bij het buitencentrum te bewonderen. De heer de Wit gaat hiervoor vier weken lang drie keer per week met andere vrijwilligers het duin in om paddenstoelen te verzamelen. Deze met zorg en aandacht gekozen selectie komt op de paddenstoelentafel. Hiermee zorgt hij voor het voortzetten van de traditie.

Natuurgids

Daarnaast is de gedecoreerde natuurgids en verzorgt hij diverse excursies over onder andere nachtzwaluwen, zandhagedissen, paddenstoelen, de heide en (korst)mossen. Ook is hij een waardevol lid van het Platform Schoorlse Duinen van Staatsbosbeheer. "Dit alles doet Joop op een uiterst prettige en inspirerende manier. Hij weet anderen te enthousiasmeren en is altijd bereid zijn kennis en ervaring te delen", aldus de voordracht.

Schoorsteenwesp

Sinds twee jaar heb ik een insectenhotel in mijn tuin. Het bestaat uit verschillende vakken met daarin verschillende materialen. Vakken met houtblokken voorzien van gaatjes van verschillende diameter, een sectie gevuld met rietstengels, een tweetal secties gevuld met leisteen en een vak gevuld met leem. De leisteen is op elkaar geplakt met leem. Al vanaf het eerste moment dat het "hotel" bewoonbaar was, zijn er gasten. Rosse metselbijen, Tronkenbij, Reuzenerstwesp, Urntjeswesp, Muurrouzwever en Kleine knotswesp zijn een aantal van de loges. In een van de vakken gevuld met leisteen en leem kwam vorig jaar de Gewone schoorsteenwesp haar nest maken. Op de eerste foto de wesp zelf en op de twee onderstaande het resultaat van haar inspanning.

Onderstaande tekst komt van de site van *Vroegevogels*:

De Gewone Schoorsteenwesp *Odynerus spinipes* is een zeer slanke graafwesp met een zwart-geel lijf. Deze solitaire wesp heeft een lengte van ongeveer 12-14 mm en kun je vanaf mei tot in juli bij leemwanden, oevers en afgravingen zien. Het is fascinerend hoe deze wesp haar nestgangen graaft, dat doet ze bij voorkeur in steile wanden. Als een metselaar bevochtigt de wesp het leem tot specie en bouwt voor de nestgang een buisvormige toegang. Deze buis loopt boogvormig naar beneden en kan een lengte van 5 cm en een diameter van ongeveer 10 mm bereiken. Op het einde van het nest gang maakt de wesp een broedkamer en legt hierin een gesteeld eitje. Zonder het zeer broze buisje te beschadigen voert ze tussen haar poten geklemd larven van Snuitkevers en Bladkevers aan als voedsel voor haar uitgekomen larve. Wanneer de broedkamer vol is wordt deze afgesloten en worden er nieuwe broedkamers in de zijgangen gemaakt. Als de wesp alle eitjes heeft gelegd en bevoorraadt, wordt het leemmateriaal van de 'schoorsteen' gebruikt om het geheel af te sluiten.

Deze wesp is in Nederland niet wijd verspreid en wordt haar leefgebied voornamelijk beperkt tot het zuidoosten van Nederland

Tekst en foto's Roel Ottens

Groene jachtspin (*Micrommata virescens*)

Op 17 augustus 2024 was er een excursie van onze afdeling naar de Noetselerberg in het Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug.

De Noetselerberg afdalend kwamen we in een open bos met Grove dennen, Jeneverbessen en fraaie strubben van Wintereik. Uiteindelijk kwamen we beneden in de Rietslenk aan, een erosiedal dat met Pijpestrootje begroeid is.

Hier zag Gijs Haverkamp op een struik een groene spin waarvan foto's zijn gemaakt. Met de app Obs Identify bleek het om een vrouwtje van de in Nederland zeldzame Groene jachtspin te gaan. De waarneming is ingevoerd in waarneming.nl. De waarneming is daarna als zeker gevalideerd. Uit waarneming.nl bleek ook dat deze spin vaker op de Sallandse Heuvelrug is gezien. De spin komt vooral in Hoog-Nederland voor met onder meer een grote populatie in Nationaal Park De Meinweg. Binnen de provincie Overijssel is het grote heidegebied op de Sallandse Heuvelrug ten zuiden van de N35 het enige gebied waar de spin het afgelopen decennium is gezien.

In de Tirion natuurgids Spinnen van Europa staat wat betreft voorkomen: het algemeenst in warme, open bossen langs zonnige bosranden en op met struiken begroeide grashellingen. In de gebergten van Midden- en Zuid-Duitsland wijd verspreid en bijna overal tamelijk algemeen. In lagere gebieden is de soort zeldzaam. De soort komt in een groot deel van Europa voor.

De groene jachtspin is een spin uit de familie van de jachtkrabspinnen. Het mannetje wordt 8 tot 10 mm lang en het vrouwtje bereikt een lengte van 12 tot 15 mm. De dagactieve spin houdt zich meestal op in lager struikgewas of in hoger gras. De spin maakt geen web en jaagt actief op prooien.

Als illustratie is een tijdens de excursie gemaakte foto van de Groene jachtspin bij dit artikel gevoegd.

Tekst Bert Oude Egbrink, foto Harry de Jong

Tengere rus

In mijn straat wordt door de gemeente, regelmatig de hele straat onkruidvrij gemaakt. Dit gebeurt met een machine met staalborstels. Het valt mij op dat niet alle 'onkruid' wordt verwijderd. Zo blijven de pollen van Tengere rus staan.

Ik vroeg mij af hoe kan dat en waardoor zitten de pollen zo vast in de voegen zodat ze blijven staan. Hiervoor heb ik een aantal pollen met een mesje uitgestoken. Ze zitten inderdaad behoorlijk vast. De pollen worden gevormd door de vele stengels waarvan de wortels zowel horizontaal als verticaal uitlopen. Het zand dat tussen de stengels en wortels zit zorgt er ook voor dat de stengelrozetten moeilijk te verwijderen zijn. Dit komt mede door de fijne korrel structuur van het zand.

Tengere rus is een plant dat begin 19^e eeuw vanuit N-Amerika zich over Europa en Azië heeft verspreid. Tengere rus is een tred-plant die weinig eisen aan de bodem stelt en komt zowel op zonnige als op beschaduwde plekken voor. Je ziet ze zowel als stoepplant en als plant van de bosspaden. Vaak is dan de bodem dicht geslipt.

Tekst en foto's Wytze Boersma

Huilende wilg

Begin mei afgelopen jaar vertelde Hennie mij dat zij, terwijl zij onder een boom aan de Woolderesweg doorliep, nat werd door “regendruppels” terwijl er geen wolkje aan de lucht was. Ook een andere wandelaar had die ervaring en keek ook verbaasd omhoog. De volgende dag ging ik met haar mee en inderdaad onder de boom “regende” het. De weg onder de boom was ook bezaaid met druppels en opgedroogde

vlekken. De boom was een wilg en daarop hebben we thuis het internet geraadpleegd en vonden daar al gauw het antwoord op dit raadsel: het was een z.g. Huilende wilg.

Op Nature Today vonden we de volgende informatie onder de titel: “Spuug in je nek”.

De larven van de wilgenschuimcicade (Aphrophora salicis) leven op wilgen waar ze met hun naaldvormige monddelen aan de twijgen zuigen en het overtollige boomsap opkloppen tot een witte schuimachtige substantie. Ze maken dit schuim als bescherming tegen uitdroging en tegen natuurlijke vijanden zoals vogels. Er wordt vaak zoveel schuim geproduceerd dat veel vocht

naar beneden druppelt. Bij wegvegen van het schuim worden de donkere traag bewegende tot 8 mm lange larven zichtbaar. Vanaf juli worden ze volwassen. Ze zijn dan groenig van kleur en hebben springpoten en vleugels. Ze leggen hun eieren diep in het hout van twijgen die daardoor kunnen verleppen. Nauw verwante cicaden (spuugbeestjes) leven op els, es en populier en op tuinplanten zoals phlox, lavendel en berberis.

De boom staat net over de grens van de bebouwing van de Woolder Es, aan de overkant van de sloot. We zijn uiteraard benieuwd of dit verschijnsel volgend jaar weer optreedt.

Tekst en foto's Gerard en Hennie Dutmer

Onze lege diervriendelijke tuin afgelopen zomer

Inmiddels wonen we al weer vijf jaar aan de Bronkhorststraat in de Woolder Es en we hebben een vrij grote tuin die we groen hebben ingericht. Desondanks viel ons afgelopen zomer op hoe weinig dieren, vogels en insecten, we in onze tuin hadden. Vrijwel geen vogels, alleen eksters met hun jongen en een enkele houtduif. Verder geen: geen merels, verklaarbaar door de merel-ziekte, geen kool- en pimpelmezen, die in het voorjaar succesvol in onze tuin broeden en zo kunnen we nog wel even doorgaan.

Ook insecten waren opvallend schaars: enkele zweefvliegen, maar alleen die soorten waarvan de larven van afval leven. Van de dagvlinders enkele witjes, citroentjes, dagpauwogen en atalanta's, en een enkele gehakelde aurelia, blauwtje en bont zandoogje en een keer even een distelvlinder. Van de overige bloembestuiers nog vrij veel honingbijen en enkele aard- en akkerhommels.

Er staan drie vlinderstruiken, met volop bloemen, in onze tuin maar regelmatig werden deze niet door vlinders bezocht. Ook andere insecten zoals bladluisetende zweefvliegen, wapenvliegen, gaasvliegen, solitaire bijen en -wespes, lieveheersbeestjes en andere kevers en wantsen waren opvallend afwezig.

Ook opvallend afwezig afgelopen winter: wintervlinders die in eerdere jaren regelmatig op onze verlichte ramen afkwamen.

Gelukkig kwamen er weer vogels terug naar onze voederplek, waaronder ook een grote bonte specht die werd geslagen door, waarschijnlijk, een sperwer die we bij het plukken kennelijk hebben verstoord. Maar nog steeds geen merels.

Tekst en foto Gerard Dutmer